

Ľahostajnosť naša

Nitra, 16. 10. 2015

Ikarus je postavou z gréckej mytológie. Hovorí sa, že so svojím otcom Daidalom sa dostal do krétskeho labyrintu, odkiaľ sa im podarilo ujsť na voskom zlepených krídlach. Pritom sa Ikarus zrútil do mora neďaleko ostrova Samos, lebo neposlúchol otca, ktorý mu radil, aby neletel príliš blízko k slnku, ináč sa mu roztopí vosk na krídlach. Otec ho pochoval na ostrove Ikaria, ktorý – tak ako okolité Ikarské more – je pomenovaný podľa neho.

Dominikán R. Stertenbrink uvažujúc o tom hovorí, že táto stará báj inšpirovala holandského maliara Pietra Brueghela (1528-1569), aby namaloval obraz „Krajina s Ikarovým pádom“. Na ňom vidno rybára, pastiera a oráča, ktorí sa venujú svojej práci, bez povšimnutia, že Ikarus sa z výšky rúti do mora. I loď na obzore vôbec nemení kurz, hoci práve blízko nej Ikarus padá dolu hlavou do vody. Tento zvláštny postoj okolia si všimla aj francúzska spisovateľka Anne Philipeová, ktorá sa sama ocitla v situácii Ikara po smrti svojho manžela, herca Ghérarda Philipa. Svet šiel ďalej a nikto sa nestaral o ňu, ani o jej dve malé deti. Malá meditácia, ktorú napísala pri pohľade na tento obraz, by nás mala urobiť vnímavejšími a podnietiť k zmene zaužívaného spôsobu života.

Slnkom ožiarená krajina „S Ikarovým pádom“ od Breughela vystihuje izoláciu ľudí. Nie tak egoizmus, ako skôr ľahostajnosť je to, čo ľudí oddeľuje. Iste má roľník právo ťahať brázdou, zatiaľ čo Ikarus hynie. Život musí ísť ďalej, zrno sa musí zasiať, vzklíčiť a zožať, kým iní umierajú. A predsa by sme si želali, aby na chvíľu odložil pluh a šiel na pomoc svojmu blížnemu. Azda sa mýlim a neviem isto, či nejaký človek hynie. Je si toho tak málo vedomý ako more, obloha, kopce a skaly.

Ikarus nezomiera opustený, ale nepozorovaný. My všetci sa podobáme tomu oráčovi. Keď človek vyjde z domu, často prechádza okolo trpiaceho alebo zúfaleho človeka, ale nevidí prosebné pohľady telesnej alebo duševnej biedy. „Som veľmi vzdialený od svojho blížneho. Keby som mu bol naozaj blízko, bez najmenšieho rozmýšľania by som nechal svoje zamestnanie, aby som mu pomohol“ (Anne Philipeová: *Len jeden vzdych*)

Naozaj, azda to nie je ani tak egoizmus, ako skôr ľahostajnosť, ktorá ľudí oddeľuje. V čom je rozdiel medzi ľahostajnosťou a egoizmom? Egoista má na zreteli len svoje vlastné želania, záujmy a ciele. Pri všetkom hľadá len na svoj prospech a druhí majú pre neho hodnotu len potiaľ, pokiaľ ich môže využívať. Preto nikdy nemôže dostať dost. Závist a nepravosť ho všade sprevádzajú. Nemôže vidieť, že iný má to, čo on nemá. Toto všetko ho robí bezohľadným a nesvedomitým, chladným a tvrdým. Jeho konanie vždy poškodzuje blížnych.

Naproti tomu ľahostajný nespôsobuje nijakú škodu, aspoň nie vedome. Ale vôbec ho nezaujíma, ak k škode dôjde. Nevidí to, lebo je duševne tupý. Ak to aj spozoruje, nevenuje tomu nijakú zvláštnu pozornosť. Myslí len na svoju prácu a koná svoju povinnosť. Takto je ľahostajný človekom zvyku, ktorý mechanicky ide svojou cestou.

Neraz sa človek pýta, ako môže dôjsť k takej ľahostajnosti? Odpoveď znie: je to vnútorné nútenie, že život musí ísť ďalej. Že sa musí urobiť to alebo ono. Inými slovami: že sa nesmie strácať čas. Ale práve tým strácame seba i svojich blížnych.

Tým hovorí i to, že v čom je vlastne podstata ľudskej dôstojnosti – totiž vo vernom plnení každodenných úloh a v praxi lásky k blížnemu. Oboje patrí spolu a nezriedka má jedno pred druhým prednosť. Ak nechceme stratiť ľudskosť, musíme sa naučiť zastaviť v priebehu dňa, ak blížny potrebuje pomoc. Musíme byť pripravení na to, že našu životnú cestu každodenne môžu skrížiť podobné prípady.

Spomínate si na Schaperov román *Štvrtý kráľ* – na malého ruského kráľa, ktorý sa vydal na cestu hľadať novonarodeného kráľa sveta a pokloniť sa mu. Cestou, pohnutý biedou ľudí, všade sa zastavoval, kde potrebovali jeho pomoc. Všetko, čo mal, rozdal chudobným. Jeho putovanie sa skončilo pod krížom, kde mohol darovať Pánovi len svoje staré a unavené srdce.

„Čo to bolo, čo podnietilo Samaritána konať takto?“ . Keď Samaritán videl obeť lúpežníkov, neregistroval to „len tak“. V postihnutom videl časť seba. Toto zjednotenie bolo také, že by sme skoro povedali, akoby ten človek pomohol i sám sebe. Druhá vec bolo neohrozenosť. Tí, ktorí „prešli okolo“, mali strach. Strach pred neznámym ohrozením, že budú do niečoho zapletení. Že lúpežníci by sa mohli vrátiť. Ale Samaritán dokázal tento strach prekonať a dal sa do činu. A po tretie: bol zvyknutý pomáhať druhým. Pre toho Samaritána to iste nebol ojedinelý zážitok. Po celý život sa cvičil v tom, aby pozitívne reagoval na biedu druhých. Ako? Presne tak, ako by to mohol každý z nás – a to nie v hrdinských činoch, ale v stálych menších snaženiach. Tým, že urobíme o krok viac, ak je to potrebné, že niekomu podáme pomocnú ruku, že sa, nakoľko je možné, zúčastníme i na verejnej činnosti. Na prvý pohľad to neznamena veľa. Ale jedného dňa spozorujeme a užasneme, že naše „ja“ je zavrhnuté z trónu a že sme sa stali Samaritánmi bez toho, aby sme si to uvedomili.“ (Arthur Gordon: *Čo dokáže súciti*)

Otázka zákonníka: „Ktože je môj blížny,“ premieňa Ježiš v otázku: „Kto z týchto troch sa podľa tvojho názoru zachoval ako blížny voči tomu, kto upadol do rúk lúpežníkov?“ Preto rozhodujúce je nie to, kto je „mojím blížnym“, ale komu sa ja stávam blížnym.

Ikarus nezomiera opustený, lebo okolo neho bolo dosť ľudí. Nebol sám – ale nikto si ho nevšimol. Tak ani obeť lúpežníkov na ceste z Jeruzalema do Jericha nebola sama. Veď ho videli dokonca dvaja. A presa zostal nespozorovaný, až kým neprišiel Samaritán. Ani Ježiš nebol sám na Olivovej

hore (Mt 26, 36-46). Ale učeníci, ktorí tam s ním boli nevideli jeho utrpenie. Hoci ich vo svojej osamelosti trikrát vyhl'adal, zakaždým spali. Čo sa teda naučili od neho – ktorý nikdy neprešiel bez povšimnutia okolo ľudskej biedy? Keď sa šlo naostro, rozutekali sa na všetky strany. Ani na kríži nebol Ježiš osamelý, veď tam stálo veľa ľudí. Ale nikto ho vlastne nevidel, až kým stotník neupozornil: „Naozaj, tento človek bol spravodlivý!“ (Lk 23, 47). Ale už bolo neskoro.

My všetci sa podobáme oráčovi, pastierovi, rybárovi a posádke lode, ktorí k nám hovoria jasnou rečou z Brueghelovho obrazu. Podobáme sa kňazovi a levitovi z podobenstva. Podobáme sa spiacim učeníkom. „Keď človek vyjde z domu, často prechádza okolo trpiaceho alebo zúfaleho človeka, ale nevidí prosebné pohľady telesnej alebo duševnej biedy. Som veľmi vzdialený od svojho blížneho. Keby som mu bol naozaj blízko, bez najmenšieho rozmýšľania by som nechal svoju prácu, aby som mu pomohol.“

Dejiny ľudstva a Cirkvi vôbec najkrajšie popísali ľudia, ktorí konali dobro a usilovali sa zmiernovať biedu vo svete a šíriť Kristovu lásku.

Buďme teda po vzoru Samaritána pozornými voči iným, aby sme prejavili svoju ľudskosť, ba viac svoju lásku k iným ako nám to ukázal sám Ježiš, aby sme poľudštil tento svet a tiež, aby sme si získali zásluhy pre večnosť.

Amen.

Viliam Judák